

Korruption på lokal nivå

Gissur Ó Erlingsson

Centrum för kommunstrategiska studier
Linköpings universitet

Sverige är otvivelaktigt en av världens mest rättssäkra och minst korrupta stater

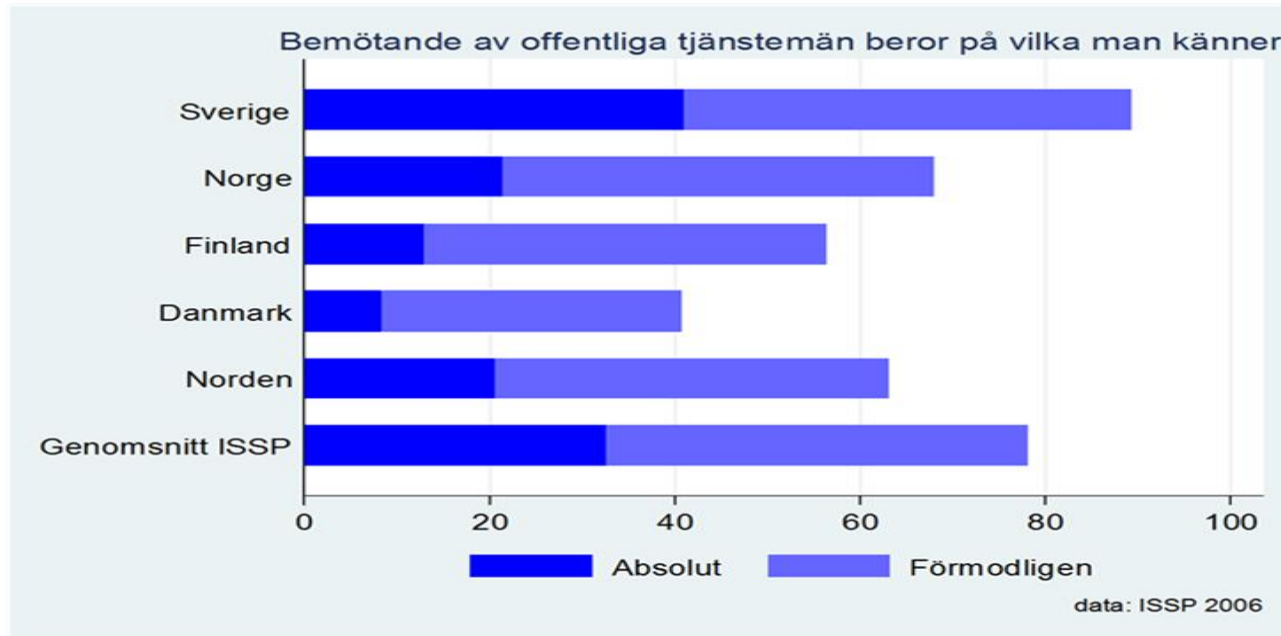
- Aldrig sämre än sexa sedan TI påbörjade sina mätningar
- Klarar oss genomgående utmärkt i likartade mätningar
 - *Worlds Justice Project*
 - Världsbanken
 - World Democracy Audit
- Ingen som helst ambition att ifrågasätta detta

BERÄTTIGAD FRÅGA: VAD BETYDER DET ATT VARA BLAND DE BÄSTA I KLASSEN?

- Att allt är frid och fröjd och vi kan luta oss tillbaka?
- Nja, **relativ placering** säger ingenting om våra egna problem
 - Jämför: ”**världens mest jämställda land**”
- Krävs mer information om innebörden av ”**korrupcion på svenska**”
 - För att veta hur redan ganska bra kan bli bättre
 - Hur vi undviker att läget förvärras

Finns indikationer på att svensken ser saker som inte fångas upp i internationella index

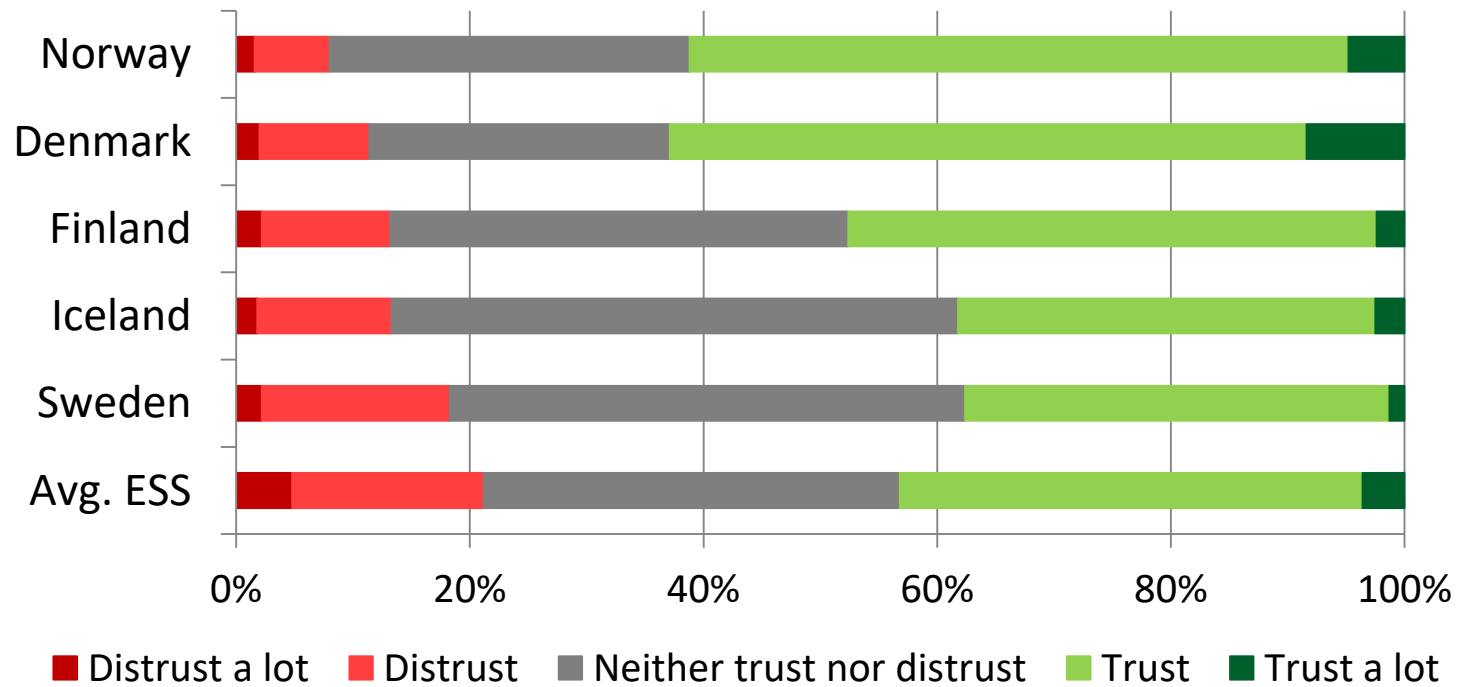
”Tror du att den behandling folk får från offentliga tjänstemän i Sverige är beroende av vem/vilka de känner”

Uppseendeväckande – Sverige brukar framhållas som ett land vars förvaltning i stor utsträckning styrs av opartiskhet, universalism och saklighet – tre saker som hävdas vara fundamenten för styren av god kvalitet (en av Bo Rothsteins QoG-poängar) -> **Mer nedslående siffror än i Danmark, Finland & Norge**

...sticker negativt ut också i andra undersökningar

Lita på att offentliga tjänstemän beter sig ärligt?

Data: ESS 2004

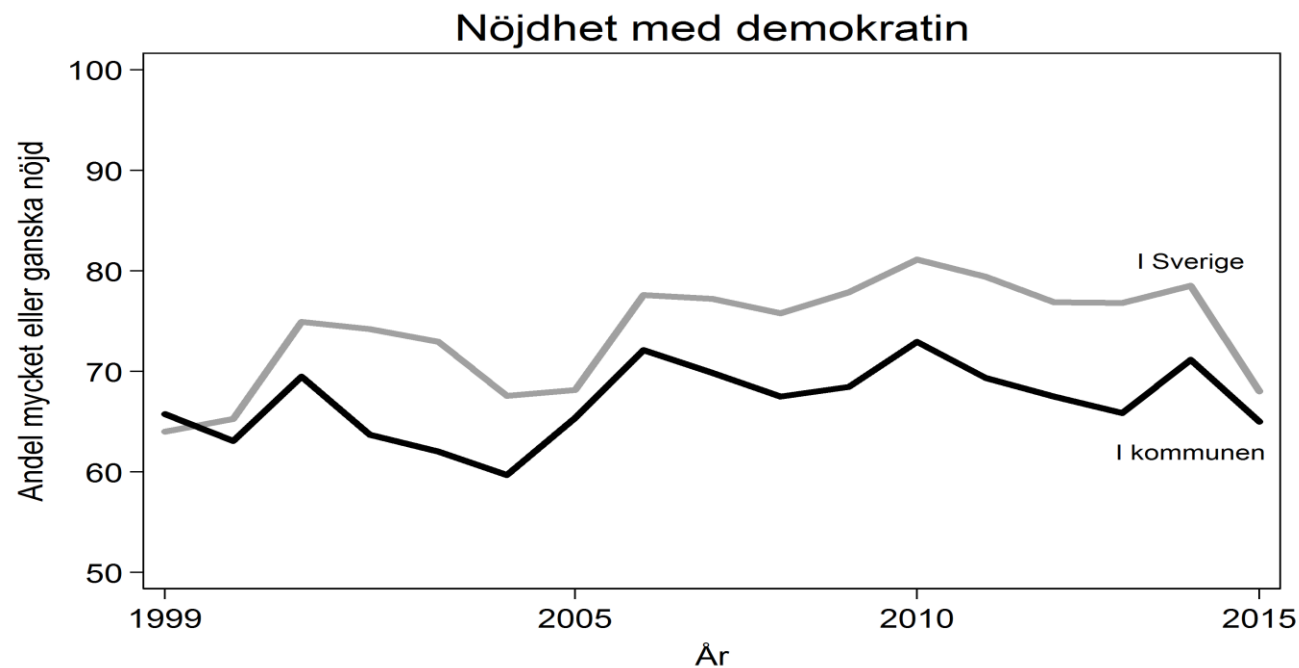
...inte bara uppfattningar:
Vi har sett fall (och misstänkta fall) av oegentligheter...

- Systembolaget (2003), Bilprovningen (2005), Migrationsverket (2013), Kriminalvården (2014), Statens fastighetsverk (2017), debatt om nepotism/vänskapskorruption vid universitet
- Återkommande ”kommunskandaler”, ibland av hygglig dignitet:
 - Motala, Göteborg, Östersund, Stockholm (Söderledstunneln)...
- Knappt 700 fall (involverande 1 300 individer) på RMKs bord 2003-2011

Viktig fråga: "korrruption på svenska" – kopplat till kommunsektorn?

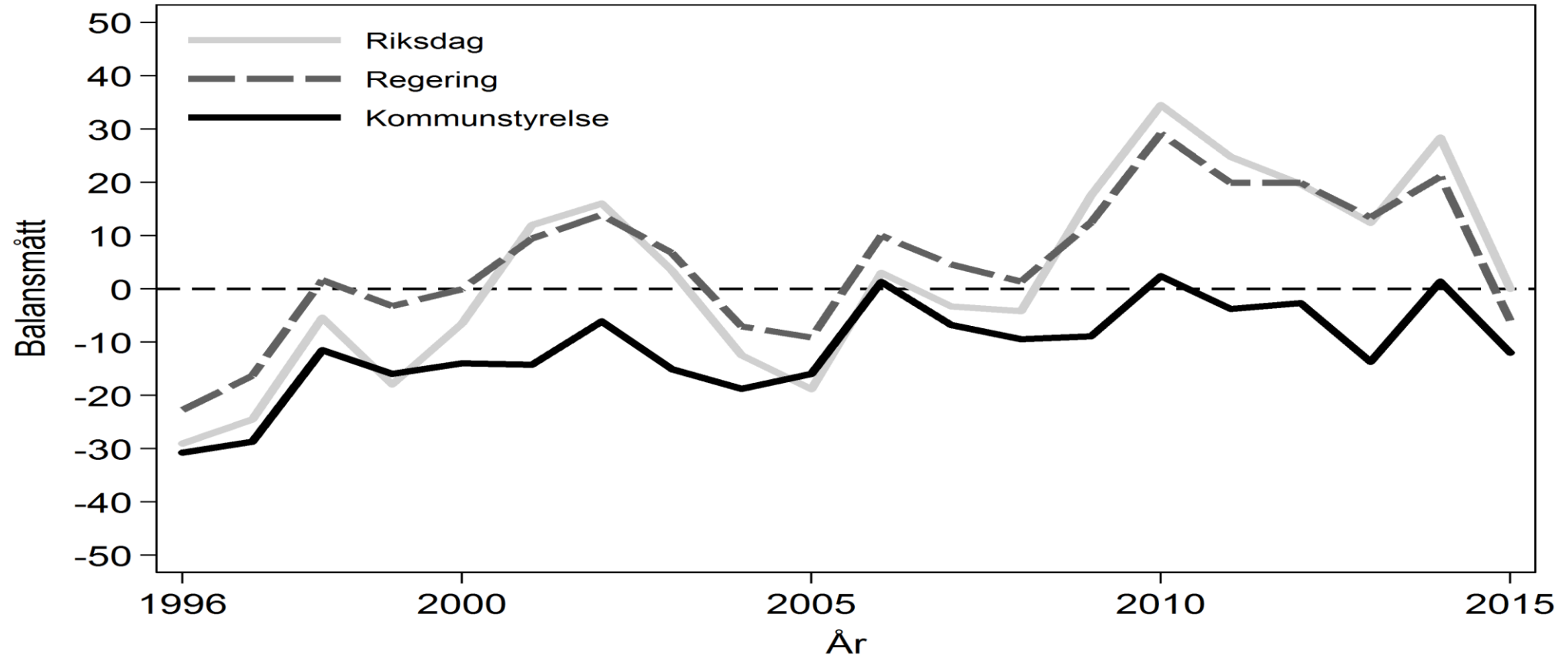
"trust in local officeholders is typically and often considerably higher than trust in national politicians" (Denters 2004).

"In [almost] all countries in this western European sample, local authorities are more trusted than national authorities." (Fitzgerald & Wolak 2016)

Källa: SOM-institutet

Förtroende för institutioner

Källa: SOM-institutet

SKEPSIS MOT KOMMUNER – RELATERAT TILL HUR MEDBORGARNA BETRAKTAR KOMMUNAL KORRUPTION?

	2009	2012
Instämmer helt + till stor del	48	49
Instämmer delvis + inte alls	52	51
Totalt	100	100

Det är vanligt att kommunpolitiker och –
tjänstemän utnyttjar sin position för att gynna sig
själva eller sina närmaste.

VAR TROR SVENSKEN KORRUPTION FÖREKOMMER?

	Mycket vanligt + ganska vanligt
Kommuner	62
Landsting	52
Migrationsverket	38
Polisen	38
EU	62

Andersson & Babajan
(2014)

SVERIGE AVVIKER FRÅN GRANNLÄNDERNA (OCH FLESTA ANDRA...)

”Det finns korruption hos lokala institutioner i [mitt hemland]”

Eurobarometern (2012)

	Håller med helt + tenderar att hålla med	Tenderar att inte hålla med + håller inte alls med	Vet ej
Sverige	66%	28%	6%
Finland	43%	55%	2%
Danmark	22%	74%	4%

I bara 4 av 28 länder tror man att korruption är värre lokalt än nationellt

KANSKE INTE SÅ MÄRKLIGT – KOMMUNERNA SÄRSKILT RISKUTSATTA

- **Särskilt riskutsatt?**

- **De är många:** 290 av dem som gör väldigt mycket olika saker, med väldigt många anställda
- **Riskzon:** Stort ansvar för fysisk planering, markanvändning
- **Riskzon:** Kommunsektorn upphandlar för enorma summor – ökar stadigt
- **Riskzon:** Tillståndsgivning, inspektion
- **Svårupptäckt:** I typfallet lite mindre/sämre medial granskning av politik & förvaltning

- **Dessutom...**

- Allt populärare att bolagisera kommunal verksamhet
- Kommuner med många bolag = upplevs ha större problem med korruption

”De kommunala bolagen har en tydlig effekt på [den uppfattade] korruptionsnivån i Sveriges kommuner”
(Lindström 2013, se också Dahlström & Sundell 2014)

LÅG MEDVETENHET OM PROBLEMET, LÅGPRIORITERAT LITET INTRESSE FÖR ATT JOBBA MED FRÅGAN?

- *Talande?* "...vissa tycks inte ens fatta att dom begått brott - dom tycker att dom bara gjort vad man alltid gjort på den positionen" (Nils-Erik Schultz, åklagare RMK)
- **Statskontoret:** Brist på kunskap om korruption och utbildningsbehov finns i kommunsektorn (Statskontoret 2012)

Litet nedslående:

Diskussion/medvetenhet finns där problem funnits;
här görs också mest korruptionshämmande
åtgärder (Statskontoret 2012)

HUVUDPOÄNGER ATT TA MED?

- **Sverige: fin plats att vistas på om man gillar rättssäkerhet!**
- **Ger oss inte frikort att sticka huvudet i sanden av inhemska problem**
 - De finns; och uppfattas också finnas av medborgarna
- **”Korruption på svenska” skulle kunna ha med kommunnivån att göra**
 - -> bottentung förvaltning -> flera ”riskzoner” -> lägre medvetenhet?
- **Konstruktivt slutord om vad som kan göras**
 - INTE ösa på med kontroll, övervakning -> jfr *Pursuit of absolute integrity* (1996)
 - Med aktivt informations- och utbildningsarbete kan vi nog komma åt de oegentligheter som har sin grund i okunskap och/eller lättja -> mkt vunnet!

TACK!

Gissur Ó Erlingsson

Centrum för kommunstrategiska studier

Linköpings universitet

Gissur.erlingsson@liu.se